

ART AND THEORY

REVIEW OF THE FACULTY OF FINE ARTS

DEPARTMENT OF ART THEORY

Volume I • Number 1 • April 2015

UDK 7.01(082)

ISSN 2406-2162

ЗБОРНИК ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ

УМЕТНОСТ И ТЕОРИЈА

ОДСЕК ЗА ТЕОРИЈУ УМЕТНОСТИ

Година I •

Број 1 •

Април 2015 •

Факултет ликовних уметности • Београд

UDK 7.01(082)
ISSN 2406-2162

Универзитет уметности у Београду
Факултет ликовних уметности
ОДСЕК ЗА ТЕОРИЈУ УМЕТНОСТИ

ЗБОРНИК ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ

Година I • Број 1 • Април 2015 •

УМЕТНОСТ И ТЕОРИЈА

УНИВЕРЗИТЕТ
УМЕТНОСТИ
У БЕОГРАДУ

ФАКУЛТЕТ
ЛИКОВНИХ
УМЕТНОСТИ

Београд
2015.

УМЕТНОСТ И ТЕОРИЈА

Година I • Број 1 • Април 2015

ЗБОРНИК ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ

<http://www.flu.bg.ac.rs> / redakcija@flu.bg.ac.rs

Издавач:

Факултет ликовних уметности у Београду
Одсек за теорију уметности

За издавача:

Мр Димитрије Печић, редовни професор, декан

Главни уредник:

Др Бојана Шкорц, редовни професор

Одговорни уредници:

Др Сања Филиповић, доцент
Др Саша Радојчић, доцент

Комисија за издаваштво Флу:

Др Милета Продановић, редовни професор
Др Миљивој Мишко Павловић, доцент

Чланови редакционог одбора и рецензенти:

Др Јелена Тодоровић, ванредни професор (Србија)
Др Никола Шуица, ванредни професор (Србија)
Др Александра Кучековић, доцент (Србија)
Др Александра Јоксимовић, ванредни професор (Србија)
Др Здравко Јоксимовић, редовни професор (Србија)
Др Бојана Матејић, доцент (Србија)
Др Јелена Станисављевић, ванредни професор (Србија)
Др Исидора Кораћ, доцент (Србија)
Др Миља Вујачић, виши научни сарадник (Србија)
Др Емил Каменов, Академик (Србија)
Др Ирена Ристић, доцент (Србија)
Др Бранка Кузмановић, ванредни професор (Србија)
Др Предраг Драгојевић, ванредни професор (Србија)
Др Ана Марјановић — Шејн, редовни професор (САД)
Др Благомир Папазов, редовни професор (Бугарска)
Др Предраг Чичовачки, редовни професор (САД)

Превод, лектура и коректура:

Александра Марковић
Бојана Новаковић Скопљак

Стручна класификација (UDK) чланака Зборника:

Исидора Митровић Ангеловски

Графичко уређивање и дизајн:

Др Сања Филиповић

Штампа: Дигитално издање

UDK 7.01(082)

ISSN 2406-2162

ART AND THEORY

Volume I • Number 1 • April 2015

REVIEW OF THE FACULTY OF FINE ARTS

<http://www.flu.bg.ac.rs> / redakcija@flu.bg.ac.rs

Publisher:

Faculty of Fine Arts in Belgrade
Department of Art Theory

For publisher:

Dimitrije Pecic, Ma Full Professor, dean

Chief Editor:

Bojana Skorc, PhD Full Professor

Responsible Editor:

Sanja Filipovic, PhD Assistant Professor
Sasa Radojcic, PhD Assistant Professor

Board for publishing Flu:

Mileta Prodanovic, PhD Full Professor
Milivoj Misko Pavlovic, PhD Assistant Professor

Editorial Board and reviewers:

Jelena Todorovic, PhD Associate Professor (Serbia)
Nikola Suica, PhD Associate Professor (Serbia)
Aleksandra Kucekovic, PhD Assistant Professor (Serbia)
Aleksandra Joksimovic, PhD Associate Professor (Serbia)
Zdravko Joksimovic, PhD Full Professor (Serbia)
Bojana Matejic, PhD Assistant Professor (Serbia)
Jelena Stanisavljevic, PhD Associate Professor (Serbia)
Isidora Korac, PhD Assistant Professor (Serbia)
Milja Vujacic, PhD Senior Research Fellow (Serbia)
Emil Kamenov, PhD Academician (Serbia)
Irena Ristic, PhD Assistant Professor (Serbia)
Branka Kuzmanovic, PhD Associate Professor (Serbia)
Predrag Dragojevic, PhD Associate Professor (Serbia)
Ana Marjanovic — Shane, PhD Full Professor (USA)
Blagomir Papazov, PhD Full Professor (Bulgaria)
Predrag Cicovacki, PhD Full Professor (SAD)

Translation, editing and proofreading:

Aleksandra Markovic
Bojana Novakovic Skopljak

Expert classification (UDC) of Review articles:

Isidora Mitrovic Angelovski

Grafic editing and design:

Sanja Filipovic, PhD

Print: Digital edition

UDK 7.01(082)

ISSN 2406-2162

Часопис *Уметност и теорија* Факултета ликовних уметности у Београду објављује прилоге из области друштвено-хуманистичких наука (психологија, педагогија, методика, историја уметности и друге), филозофије, теорије уметности, прилоге из уметничких пројеката ликовних уметника, аутопоетичке текстове, као и приказе и осврте. Часопис посебно охрабрује интердисциплинарни приступ.

Филозофија

Психологија

Ликовна педагогија

Историја уметности

Теорија уметности

Ауто-поетике

Прикази и осврти

САДРЖАЈ

ПСИХОЛОГИЈА

страна 9

Војана Škorc

ОВОДНЕ MISLI 10 – 15

Биљана Пејић

СЛОЖЕНОСТ И ЕСТЕТСКА ПРОЦЕНА..... 16 – 23

ЛИКОВНА ПЕДАГОГИЈА

страна 25

Сања Филиповић

СМИСАО, ЗНАЧАЈ И ФУНКЦИЈА ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА 26 – 37

Александра Јоксимовић

СТРУЧНО/ПЕДАГОШКО ОБРАЗОВАЊЕ НАСТАВНИКА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ: УМЕТНИК — НАСТАВНИК ИЛИ НАСТАВНИК УМЕТНОСТИ 38 – 47

Милица Војводић

УТИЦАЈ ЛИКОВНОГ ПЕДАГОГА НА РАЗВОЈ МОТИВАЦИЈЕ УЧЕНИКА У ЛИКОВНОМ ИЗРАЖАВАЊУ 48 – 57

Јелена Станисављевић и др Сања Филиповић

АНАЛИЗА ДЕЧЈИХ ЦРТЕЖА У ФУНКЦИЈИ РАЗМАТРАЊА И РАЗУМЕВАЊА БИОЛОШКИХ ПОЈМОВА И ПРОЦЕСА 58 – 63

ИСТОРИЈА УМЕТНОСТИ

страна 65

Jelena Todorović

READY TO BE ANYTHING IN THE ECSTASIE OF BEING EVER (THOMAS BROWNE) — THE TEMPORAL AND SPATIAL PLURALITY IN W. G. SEBALD'S THE RINGS OF SATURN 66 – 77

Лука Трипковић

РУИНЕ. СПОМЕНИЦИ ИЗ НЕХАТА 78 – 83

ТЕОРИЈА УМЕТНОСТИ

страна 85

АУТО — ПОЕТИКЕ

страна 95

ПРИКАЗИ И ОСВРТИ

страна 109

Dejan Grba

I CITE (VERY) ART**(Re)kreativnost u savremenoj umetnosti** 86 – 93

Адам Пантић

МЕХАНИЧКА ЈЕДНОЧИНКА МИРА И МИЛЕ..... 96 – 99

Мр Здравко Јоксимовић

УМЕТНОСТ СКУЛПТУРЕ —**КАО ЛИНГВИСТИЧКО ИСКУСТВО** 100 – 107

Виктор Мијатовић

ПРЕДЛОГ ЗА ПРЕВОЂЕЊЕ — УМЕТНОСТ КОПИЛАДИ**СА НЕПОПУЛАРНИХ УЛИЦА** 110 – 113

Зоран Димовски

РУКОМ ПИСАН ТЕКСТ НА РАДОВИМА**У ВИЗУЕЛНИМ УМЕТНОСТИМА** 114 – 119

Nikola Šuica

BEZ IMALO CENZURE 120**FENOMENI — HIMNE INTENZITETA** 121 – 123

Čeda Petrović

УМЕТНИЧКА ДЕЛА ИЗ СЕНКЕ 124 – 126**УПУТСТВО ЗА АУТОРЕ** 127

СТРУЧНО/ПЕДАГОШКО ОБРАЗОВАЊЕ НАСТАВНИКА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ: УМЕТНИК-НАСТАВНИК ИЛИ НАСТАВНИК УМЕТНОСТИ

Александра Јоксимовић

Одсек за теорију уметности Факултет ликовних уметности

Универзитет уметности у Београду

UDK 371.13:73/76

РЕЗИМЕ

Школе, између осталог, могу постати кључно место за квалитетно уметничко васпитање и образовање уколико имају довољно стручне наставнике из области уметности, наставнике довољно професионалне у својој струци, али и са квалитетним психолошко-педагошко-методичким образовањем. Управо однос између стручног и педагошког образовања будућих наставника ликовних уметности јесте тема којом се у раду бавимо, не занемаривши чињеницу да профил наставника који нам је потребан заправо детерминишу захтеви статуса, циљева и садржаја наставног предмета из области ликовних уметности. У истраживању нас је, заправо, занимало у ком смеру се креће школовање наставника ликовних уметности у свету и да ли се више инсистира на познавању области која се предаје или на наставничким знањима и вештинама, обзиром да се ради о специфичној области. Да ли, дакле, желимо да припремамо наставнике који су, пре свега, наставници, или уметнике који су оспособљени да подучавају, и да ли се ове две улоге међусобно искључују?

Оно што је јасно кад се погледају резултати до којих смо дошли компаративном анализом јесте да је школовање за рад у настави визуелних уметности могуће стећи и на уметничким и на педагошким високошколским институцијама, као и да се у неким случајевима припрема наставника одвија паралелно на обе врсте факултета у оквиру истог универзитета. У већини земаља које у раду представљамо, школовање наставника визуелних уметности одвија се на уметничким факултетима/ академијама/ колеџима. Тачније, на основу наших података, три пута више се ово школовање одвија на уметничким него на наставничким високошколским институцијама (тај однос је у нашем узорку 21 према седам).

Било како да је конципирана педагошка припрема наставника визуелних уметности, она обухвата одређене теме које смо у раду покушали да набројимо, категоризујемо и уочимо које од њих су најзаступљеније у иницијалном образовању наставника за област визуелних уметности.

Кључне речи: наставник ликовне културе, иницијално школовање наставника, психолошко-педагошко-методичко образовање наставника

Наставник је средишњи чинилац управљања токовима васпитања и образовања у школи. Данас се у читавом свету постављају питања која се односе на различите стране наставникове личности, његово претпрофесионално, професионално и касније образовање, његове компетенције, степен аутономије, избор, напредовање, положај у друштву, мотивисаност и друго. Квантитативна експанзија образовања током последњих неколико деценија учинила је наставну професију најмасовнијом. Данас, само у основним и средњим школама у свету ради преко 50 милиона наставника. Експанзија ове професије не може остати без негативних последица по квалитет. У оваквим условима дошло је до великих неједнакости, несклада, односно различитих усмерења, нивоа шкоске спреме, врста активности којима се наставници баве.

Пораст значаја знања и повећана улога људских ресурса захтевају образованије наставнике као професионалце позване да шире знања и подстичу развој човека. Отуда и потреба да се мењају не само садржаји већ и путеви, средства и трајање њиховог образовања. Питања селекције наставника, професионалног образовања, стручног усавршавања, статуса и положаја у друштву се стога посматрају у контексту нових циљева и задатака школе, брзих промена у науци и техници, савремених информационих комуникационих технологија, улоге наставника у трансферу нових образовних технологија. У измењеним околностима тражи се наставник који ће што успешније одговарати потребама тог развоја. Тражи се потпуније педагошко образовање, способност организовања и управљања савременим токовима наставе/ учења, трајно самостално усавршавање, отвореност за примену нових идеја. Уз то, примећујемо да је образовање, односно професионална припрема будућих наставника, тема која је веома заступљена у магистарским и докторским тезама на одељењу за Педагогију Филозофског факултета у Београду. Препознато је, дакле, да је припрема наставника један од кључних фактора напретка друштва, али и да у њиховом образовању има извесних недостатака, односно да би оно могло да буде адекватније организовано.

Оцене су да је просечан наставник данас недовољно припремљен за задатке који се постављају савременој школи. Сматра се да је он и недовољно оспособљен да се перманентно усавршава, да прихвата и примењује иновације у образовању. Сматра се да у почетном професионалном образовању наставнике треба у првом реду формирати као педагоге и омогућити им да овладају вештинама педагошког деловања, развију способности за успешно преношење тековина културе, социјализацију, прате развој науке, усавршавају се и стечена знања примењују у пракси, затим владају методологијом научног истраживања и истраживањима се активно баве, користе савремене информационе технологије. Генерално је становиште да би будуће наставнике у већој мери ваљало припремати за улогу васпитача него стручњака који ће преносити знање на ученике.

Да ли наведено треба да важи и за оне који претендују на то да се баве наставом ликовних уметности у школама, или је уметност толико специфична област да је битније да се њоме у настави бави неко ко је изнад свега уметник и добро је образован у својој матичној области? Да ли нам треба Уметник - наставник или Наставник уметности? Ко је он, какав је његов профил? Где се они образују? Како да дођемо до њих?

Дакле, какав нам наставник из области визуелних уметности треба? Да ли је то неко ко је школовани уметник, који је уз своје уметничко образовање похађао минимум студијских предмета или курсева из области педагошко-методичког образовања (некад чак и није имао опцију да те предмете не изабере), неко ко се, заправо, определио да буде, пре свега, уметник, а успут је стекао и право да буде наставник. Или је то неко ко је након стицања дипломе уметника, уписао специјалистичке/ мастер студије на којима се припрема за посао наставника. Или нам, можда, треба особа која је уписала студије на одређеном факултету с намером да се управо школује за позив наставника из

области визуелних уметности и где има озбиљан и обиман програм из области психолошких и педагошких дисциплина и методике образовања из области визуелних уметности, наравно на уштрб садржаја из подручја одабране уметничке дисциплине. Или, пак, облик формалног образовања није важнији од тога да особа која ради као наставник визуелних уметности буде човек осетљив за потребе деце, има смисла за рад са младима и то заиста жели, има извесне организационе способности, да буде креативан у свему што ради, да буде отвореног духа и ума, и да, наравно, добро познаје и осећа уметност. За такву особу није од пресудног значаја да ли ће Педагогију или Методику наставе визуелних уметности учити два, четири или осам семестара, односно какву је тачно врсту образовања за улазак у наставу похађао. Он у својој наставничкој пракси увиђа шта му је још од психолошко-педагошко-методичког образовања неопходно и у том правцу усмерава свој даљи професионални развој.

Чињеница да у нашим основним школама раде наставници Ликовне културе са разноликом врстом и нивоом иницијалног школовања – од две до седам година школовања, са минималним педагошко-методичким образовањем, а обимним из области уметности, или са оскудним уметничким, а солидним педагошко-методичким образовањем, навела нас је на размишљање о томе како је у развијеним земљама света решено питање школовања наставника за област визуелних уметности и колико се њихово иницијано образовање разликује или подудара са нашим. Занима нас, заправо, у ком смеру се креће школовање наставника у свету и да ли се више инсистира на познавању области уметности или на наставничким знањима и вештинама.

На основу анализе добијених података о високошколским институцијама на којима се образују наставници визуелних уметности за више нивое основних и ниже нивое средњих школа, дошли смо до података које можемо да представимо кроз неколико категорија. Звање наставника визуелних уметности могуће је стећи на следеће начине:

1. Након завршених основних студија (на Уметничком колеџу или факултету) студент се уписује на посебан, последипломски, једногодишњи програм за стицање наставничког сертификата на неком од факултета или колеџа који се, иначе, баве припремом будућих наставника. Дакле, високошколске институције које се већ баве образовањем наставника или учитеља, имају своје специјалне, последипломске једногодишње програме за дипломце било којих других факултета, чиме им дају огућност за стицање сертификата за рад у настави.
2. Студент студира своју област уметности на адекватном факултету, а на истом универзитету, тј. на неком од његових педагошких факултета, истовремено током главних студија похађа предмете из психолошко-педагошко-методичке области, што му касније даје право да се запосли у настави. Припрема за наставнички позив може се одвијати било током основних студија из неке области, било током последипломских студија.
3. Студент похађа трогодишње основне студије, у оквиру којих се уче главна и остале уметничке дисциплине, теорија уметности и педагошка група предмета која припрема за рад у настави.
4. Након завршеног академског програма на уметничким колеџима или универзитетима, практична педагошка обука се похађа на Институтима или школама који нису у окриљу универзитета већ су независне, државне или приватне установе.
5. Студент може да дипломира на неком од педагошких/ наставничких факултета, који трају три године, и који, између осталих, имају студијску групу Ликовна педагогија, Уметничко образовање или слично, намењену будућим наставницима визуелних уметности у основним школама.

6. Диплома наставника визуелних уметности може се стећи и на Вишим уметничким школама, које, као једну од студијских група имају и ону за припрему будућих наставника за област визуелних уметности.

7. Студенти Факултета ликовних или примењених уметности имају, као обавезне, педагошко-методичке предмете и тиме стичу право да раде у школама као наставници визуелних уметности.

8. Факултети ликовних уметности пружају могућност да студент, као изборне или факултативне, одабере да похађа и полаже предмете из области педагогије и методике, и тиме, уз звање дипломираног сликара, вајара и слично, на дипломи добије још једно звање – наставника или професора визуелних уметности. Студенти који нису похађали ове додатне предмете, немају право да раде у настави.

Оно што је јасно кад се погледају резултати до којих смо дошли анализом јесте да је школовање за рад у настави визуелних уметности могуће стећи и на уметничким и на педагошким високошколским институцијама, као и да се у неким случајевима припрема наставника одвија паралелно на обе врсте факултета у оквиру истог универзитета. Последња варијанта могућа је у случајевима када су јединице једног универзитета административно и организационо јединствене или усаглашене, што у нашој земљи никако није случај. Могућност да будући наставници стекну образовање за педагошки рад на два факултета, уметничком и педагошком, оба најкомпетентнија за одређену област, а не на међудисциплинарном одељењу или факултету где је једна област (било уметност било педагогија) главна а друга споредна и мање важна, чини нам се сасвим добрим опредељењем. Осим паралелног образовања на уметничким и педагошким факултетима истог универзитета, сматрамо да је веома добра и ефикасна пракса да студент након стицања дипломе на уметничком факултету, где би се специјализовао за неку од уметничких области, похађа педагошке студије било на адекватном факултету, било у оквиру посебног педагошког центра који пружа ову врсту услуга, било на некој другој ванинституционалној установи педагошког профила. Оваква пракса је веома распрострањена у Финској и Великој Британији, и на неким универзитетима у САД и Канади.

Иначе, у већини случајева које смо у раду представили школовање наставника визуелних уметности одвија се на уметничким факултетима/ академијама/ колеџима. Тачније, на основу наших података, три пута више се ово школовање одвија на уметничким него на наставничким високошколским институцијама (тај однос је у нашем узорку 21 према седам). С тим да се у Немачкој, Француској, делимично Финској, затим у Аустралији, Словенији, Хрватској и Србији наставници визуелних уметности школују претежно на уметничким факултетима, иако постоје и друге могућности. У Британији се, на пример, дипломирани уметници специјализују за педагошки рад на посебним институцијама које им дају сертификате за рад у настави, док у Америци имамо заступљене све напред наведене варијанте, од којих је најзаступљенија школовање наставника на уметничким факултетима. Називи студијских програма у оквиру којих се школују будући наставници визуелних уметности у вишим основним или средњим школама су, такође, веома разнолики. Особа која је стекла сертификат да се бави педагошким радом у области ликовне уметности, може да има следећа звања:

1. Мастер образовних/ педагошких наука – Образовање из области визуелних уметности
2. Мастер из области (визуелно) уметничког образовања
3. Мастер лепих уметности са нагласком на уметничко образовање
4. Мастер из подучавања из области уметности
5. Студије образовања из области визуелних уметности

6. Диплома из области лепих уметности са нагласком на уметничко образовање
7. Мастер уметности из области уметничког образовања
8. Мастер уметности у области подучавања
9. Уметничко образовање и историја уметности
10. Уметничко образовање
11. Мастер из области уметничког образовања
12. Доктор из области уметничког образовања
13. Диплома из области уметности са сертификатом за рад у настави
14. Магистар уметности са сертификатом за рад у настави
15. Мастер педагошких наука са нагласком на уметничко образовање
16. Диплома из уметничког образовања
17. Диплома из области (визуелно)уметничког образовања
18. Диплома из области образовања - уметничко образовање
19. Диплома из области образовања са уметничким образовањем као главним предметом
20. Наставник визуелних уметности
21. Мастер уметности, са специјализацијом за подучавање у области визуелних уметности
22. Мастер филозофије за област уметности, дизајна и архитектуре у образовању
23. Наставник ликовне културе
24. Дипломирани сликар (вајар/ графичар) – професор ликовне културе
25. Професор ликовног васпитања

Истраживањем смо приметили да се у Србији, Словенији или Хрватској, на пример, користи термин Наставник... или Професор, како би се означило занимање или звање стечено након одговарајућих студија. У другим земљама ни у једном случају нисмо наишли на тако уско дефинисан профил. Обично се и самим називом прифила, а нарочито кроз садржаје образовања, указује на то да се дипломци на презентованим студијским групама припремају за шири спектар занимања или послова из поља васпитања и образовања из области визуелних уметности, или, боље речено, ликовне педагогије – рад у предшколским установама, рад са малом децом, адолесцентима или старијим особама, саветници за наставу визуелних уметности, педагошки рад у музејима или другим културним или образовним институцијама и слично. Трајање иницијалног школовања будућих наставника варира од три до пет година, а последњих година је све више докторских студија које оснажују наставничке компетенције.

Нивои студија и њихово трајање:

1. Основна диплома – три године студирања
2. Основна диплома – четири године
3. Основна диплома – пет година
4. Студирање може бити континуирано и подразумевати обавезно стицање и дипломе првог и дипломе другог степена. Организовано је на различите начине, као 3+2, 4+1 или 4+2
5. Мастер студије, у трајању од једне или две године
6. Специјалистичке студије и трајању од годину дана
7. Докторске студије, у трајању од две или три године

Садржаји педагошко-методичке припреме наставника визуелних уметности

Кад су у питању садржаји које студенти који се припремају да буду наставници визуелних уметности изучавају, на свим високошколским институцијама које смо у узорку имали, груписани су у три подручја, и то са веома сличном сразмером. Кандидат за наставника је, било да је похађао трогодишње студије за наставника визуелних уметности, било да је дипломирао на уметничком факултету или колеџу а затим похађао последипломске студије из области образовања, у току свог иницијалног школовања за овај посао имао најмање око 60 % образовања из области уметности (главна област, плус остали стручни предмети), затим око 20% образовања из подручја теорије, филозофије и историје уметности, а остало из области уметничког образовања и психолошко-педагошко-методичког поља. У неким случајевима је припрема за наставничку професију обухватала и до 30 % укупних садржаја на студијама. Иако се у документима многих факултета напомиње да је за наставника најважније да добро познаје своју главну област, и да ту треба да буде тежиште његовог образовања, све је већи број високошколских институција које преиспитују однос уметничког, теоријског и психолошко-педагошко-методичког образовања и уважавају препоруке Савета или сличних тела који се баве уметничким образовањем о томе да педагошка припрема будућих наставника мора бити боља и свеобухватнија. То донедавно није био случај у нашој земљи (делимично и у Словенији и Хрватској), где је, кад говоримо о Факултетима или Академијама ликовних или примењених уметности, удео педагошког образовања веома мали, много нижи него у другим државама, и обично се раније сводио на два двосеместрална предмета, са малим фондом часова.

Треба додати да кад је у питању пракса студената у школама, односно боравак и практичан рад у настави визуелних уметности, време посвећено том сегменту припреме наставника (који је свуда заступљен) варира од неколико часова проведених у настави, преко неколико недеља, све до ситуација када се захтева да студент ради у школи читавих годину дана пре него што добије наставнички сертификат. Данас знамо да законска регулатива у Србији прописује да је за посао наставника неопходно да студент има 30 ЕСПБ теоријске психолошко-педагошко-методичке наставе и 6 ЕСПБ праксе у установи. Већина високошколских институција које у Србији припремају кадар за наставу ликовне културе, усвојила је ову норму и својим студентима обезбеђује између 10 и 15 процената ППМ предмета у односу на укупан број бодова које стичу током школовања.

Било како да је конципирана педагошка припрема наставника визуелних уметности, она обухвата одређене теме које смо покушали да категоризујемо, набројимо и учимо које од њих су најзаступљеније у иницијалном образовању наставника за област визуелних уметности. Као узорак смо узели десет високошколских институција код којих смо имали веома детаљно описане предмете и садржаје из области припреме за рад у настави.

Табела 1: Учесталост појављивања међу садржајима педагошког образовања будућих наставника визуелних уметности

Тема / област	Учесталост појављивања међу садржајима педагошког образовања будућих наставника визуелних уметности
Школска пракса	10
Уметничко образовање за децу/ за основне школе/ за средње школе	10
Технике подучавања/ наставне методе	9
Развијање курикулума	7
Теорија уметничког образовања	7
Увод у подучавање	6
Уметнички развој код деце	5
Научна методологија/ Истраживања у настави уметности	5
Образовна технологија / наставна средства	5
Школа и заједница / Школа и друштво	4
Образовање деце са посебним потребама / Инклузија	4
Руковођење/ менаџмент у настави и школи	4
Процењивање у настави (уметности)	4
Историја уметничког образовања	4
Разлике међу ученицима / Диференцирано планирање	3
Историја и / или филозофија васпитања и образовања	3
Савремена питања уметничког образовања	3
Планирање наставе	3
Човеков развој и учење	2
Педагошка психологија	2
Личност наставника	2
Национални програм предмета визуелне уметности	2
Учење и мотивација	1
Школски систем/ образовна политика	1
Сајберпедагогија	1

Навешћемо и резултате теоретичара из других земаља који су се бавили сличном проблематиком. Једну од анализа обавили су Томсон и Хардиман (Thompson i Hardiman,1999)¹. Они су радили истраживање о тренутном стању у САД кад су у питању психолошко-педагошко-методички садржаји програма за образовање наставника визуелних уметности. Дошли су до података да програми за образовање наставника визуелних уметности садрже следеће курсеве/ садржаје:

¹ Preparing teachers of Art, NAEA

Методe учења (методика наставe визуелних уметности) - 80% програма садржи тај курс
 Пракса у настави - 50 % као посебан курс, а 45 % у оквиру ширег курса
 Планирање и програмирање - 27 % као посебан, 72 % у оквиру неког другог курса
 Историја естетског васпитања - 10% као посебан курс, 72 % у оквиру другог курса
 Развојни аспект уметничког изражавања - 10 % као посебан курс, 87% у оквиру ширег курса
 Методe рада са децом са посебним потребама - 18 % као посебан курс, 65 % у оквиру ширег курса
 Методe учења историје уметности и естетике - 12 % у посебном курсу, 80 % у оквиру другог курса
 Естетско васпитање - 10 % као посебан курс, 82 % у оквиру другог курса
 Пракса студената у школама траје у просеку 16 недеља

Стручна организација ERIC је 2001. године на основу истраживања о врсти и квалитету садржаја образовања будућих наставника визуелних уметности, дошла је до следећих резултата¹:

1. Квалитетни програми за образовање наставника визуелних уметности тако су конципирани да обезбеђују студентима чврсте темеље из области естетског васпитања, уметничког васпитања и визуелних уметности.
2. Програми су тако организован да развијају стручност у уметничком раду у класама, затим из области историје уметности, а све то како би се код будућих наставника развила одговорност, креативна и истраживачка активност и посвећеност наставничком позиву.
3. Програми за образовање наставника визуелних уметности припремају студенте да имају знања о историјском развоју и о савременим теоријама естетског образовања.
4. Студенти се припремају да покажу знање о емотивном и когнитивном развоју деце, адолесцената и младих, посебно оних ствари који су у вези са уметничким и естетским развојем.
5. Студенти се оспособљавају да умеју да препознају интересовања, способности и потребе деце и младих и да знају како да их употребе у планирању и извођењу наставе.
6. Студенти се обучавају да теоријска знања из области методике наставе и педагогије промишљањем и редефинисањем примењују у практичном уметничком образовању и васпитању.
7. Студенти проводе доста времена учећи фундаменталне области као што су филозофија образовања, историја и психологија.
8. Студенти такође стичу знања и вештине везане за развијање курикулума, планирање и извођење наставе и процењивање напретка ученика. Уз то иде и стицање знања и вештина како да се у свему томе употреби савремена технологија.
9. Посета разноврсним школама и образовним институцијама, у различитим срединама и окружењима, искуства су која су осмишљена како би студенти достигли искуства рада са различитим популацијама и у различитим срединама.
10. Кроз похађање ових програма студенти стичу практичне вештине о томе како организовати и неговати свеобухватну учионицу за ову област и како се носити са понашањем ученика.

1 Educational Resources Information Center (2001) *Clearinghouse on Teaching and Teacher Education*

Закључак

Улога наставника уметности постала је захтевнија него раније. Свеобухватан, секвенцијани приступ уметничком образовању захтева знање и стручност из области психологије, педагогије и методике, организационе способности, затим знања и вештине у уметничкој продукцији, историји уметности, уметничкој критици и естетици. Анализом структуре студија и програма предмета који припремају наставнике визуелних уметности, дошло се до података да се будући ликовни педагози кроз свеобухватне програме адекватно припремају за овако сложену улогу. Ипак, припрема наставника за рад у просвети треба да узима у обзир и индивидуалне особености кандидата, али и да је у стању да мења и утиче на неке од особина студента који, ипак, три, четири или пет година проведу изложени утицају професора и осталих стручњака. Дакле, када говоримо о личности наставника контексту ликовног васпитања и образовања можемо издвојити следеће особине и компетенције које треба издвојити као важне: добре организационе способности; способност за тимски рад, успостављање партнерских односа и кооперативност; широко опште образовање и култура; добро познавање теорије и праксе ликовне културе у њеним савременим тенденцијама; добра дидактичко-методичка оспособљеност у области ликовне културе; добро познавање психолошких и социолошких аспеката дететове личности и способности (како општих, тако и у области ликовног стваралаштва); добро познавање програма ликовног васпитања и образовања на свим нивоима васпитно-образовног рада; да поседује људске квалитете – љубазност, хуманистички однос према деци и људима, емпатију, толеранцију, објективност у раду, да буде ентузијаста и оптимиста и да воли свој позив.

Мишљења смо да будући наставник треба да је припремљен за то да доводи у питање све што је током школовања стекао у виду знања и вештина, и да, реагујући на специфичности и потребе средине у којој ради и улоге у промоцији своје професије, мења праксу, али и утиче на побољшање статуса свог предмета, своје области, као и да има утицаја на то у ком ће правцу ићи припрема његових будућих колега. То ће све, опет, зависити од особина наставникове личности и његове мотивисаности да допринесе својој струци.

Литература

- American Council on Education (1999) *Transforming the Ways Teachers are Taught*, Summer Institute
- An Art Teacher Education Database with Implications for Continuing Faculty development* (1997) The Getty Education Institute for the Arts
- The Community of Art Teacher Education: Current Practices and Future Possibilities, Quarterly Quorum* (1999) University of British Columbia
- A Guide to Graduate Programmes in Arts, Business, Economics, Engineering, Humanities, Management and Science in Finland* (2000)
- Hansen, S.E. (1999) *Teacher Education in Finland*, SIGMA Report
- Henry, C (2002) *Standards for Art Teacher Preparation*, NAEA
- Mason, R. (2005) *Working Topic Training of Art Teachers/ Professors*
- The National Standards for Art Teacher Preparation: What are they? What do they mean? How can they be used?* (1999), NAEA Annual Convention, 1999
- Teacher Preparation, Professional Learning and Development in a Culture of Innovation* (2003) National Affiliation of Arts Educators
- Teacher Education in Europe: Evaluation and Perspectives* (1996) SIGMA Pilot Project
- UNESCO/ INSEA International Survey on Quality Practices in Fine Art Education: Formal and Informal Education – National Profile: Australia* (1999)
- UNESCO/ INSEA International Survey on Quality Practices in Fine Art Education: Formal and Informal Education – National Profile: Canada* (1999)

Извори фотографија:

Архив Флу, Београд
Ауторска дела

Фотографије коришћене према Creative Commons лиценци за слободну документацију:
www.commonswiki.org/wiki/Commons:Licensing#Material_in_the_public_domain
http://sr.wikipedia.org/wiki/Википедија:Ауторско_право
Wikipaintings.org